

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio IV. Vtrum ens rationis, sit prima, vel secunda intentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Qu. IV. Vtrum ens rationis sit prima, &c. 17

SECTIO VLTIMA.

Argumenta aduersaria soluntur.

- 12 **A**D primum argumentum respondetur, quod negat sine fictione concedo, cum fictione, nego, & sic nego minorem &c.
- 13 Ad probationem illius distinguo, quod opponitur immediatè, & excludit verè, & realiter, primarioque concedo, quod non verè, & realiter, & secundario per rationem, & fictionem intellectus, nego; cum autem ens rationis non neget à parte rei, sed fictitè ens reale, & non primario, sed secundario, quia relatio rationis non opponitur primario, & negat ens reale, imò habet similitudinem analogicam cum ente reali, relatione nimirum reali, quia omne ens rationis est ad similitudinem entis realis: sed quod est ad similitudinem entis realis non primario opponitur illi: ergo ens rationis, quod est huiusmodi non est purum nihil.
- 14 Ad secundum respondetur distinguendo, non est aliquid reale concedo, non est aliquid rationis, & fictum nego. Ad probationem dico, quod ens rationis, sicut est aliquid fictitum & per rationem, sic existit obiectiue, per rationem & in intellectu, & ratione, & potest operari fictitiè, & per rationem, ut quando concipio chimeram videntem, & relationem vniuersalitatis constituentem, & reddentem naturam formaliter vniuersalem.
- 15 Ad Tertium. Respondetur distinguendo secundam partem maioris, & non est productum verè à parte rei vel per intellectum, hoc est propriè, vel impropiè concedo, propriè tantum nego, purum enim nihil nec per rationem nec realiter est aliquid productum, cum autem ens rationis, licet non producat realiter, producat per rationem: ideo non est purum nihil &c.

QVÆSTIO IV.

Vtrum ens rationis, sit prima, vel secunda intentio.

- 1 **E**c quæstio potius explicatione terminorum, quam argumentis indaganda iudicatur à Sapientibus; unde explicando potius, quid sit intentio quid prima, quid secunda enodanda est; ad quod.
- 2 Dico primo cum Patre Valio, intentionem nihil aliud esse, quam in aliud intentionem, seu actum quo in aliud tendimus, quoniam autem tam intellectus, quam voluntas per suos actus tendunt in sua obiecta, inde fit ut intentio utrique potentie conueniat; in intellectu dupliciter lumitur intentio, primo ut significet actum intellectus, quo intelligitur, & repræsentatur obiectum, seu quo intellectus tendit in suum obiectum cognoscendo illud. Secundo, ut significet obiectum, in quod tendit, seu ad quod terminatur talis actus intellectus, ut v. g. si quis cognoscat hominem tam actus cognoscentis hominem, quam homo cognitus, dicitur esse intentio. Hinc nata est alia distinctio intentionis in formalem & obiectiuam.
- 3 Intentio formalis nihil aliud est, quam for-

I. P. Tom. I I.

malis ratio tendendi in obiectum, actus nimirum, quo tendimus repræsentatiue in obiectum. Intentio vero obiectiua significat obiectum talis actus repræsentatum per illum.

Dico secundo, intentio quæcunque, siue formalis, siue obiectiua est duplex, prima, & secunda. Intentio prima formalis est ille actus, quo intellectus primo intelligit aliquid, id est, ille actus, quo rem cum veritate, & adæquando se cum ea cognoscit. Secunda vero est actus ille quo intellectus cognoscit rem aliter, ac est fingendo aliquid, ut quando cognosco chimeram vniuersalem faciendo illud, cognitio practicè terminata ad ens rationis est secunda intentio formalis. Prima intentio obiectiua est id quod, ut obiectum repræsentatur in prima intentione formali, v. g. homo qui cum veritate cognoscitur à me, & quia est obiectum primæ intentionis, prima intentio obiectiua dicitur. Intentio vero obiectiua secunda est illud obiectum fictum cognitum per actum fingentem, & quia talis actus fingens dicitur secunda intentio formalis, ideo illud fictum per illam, quia est obiectiuum illius secundæ intentionis, ideo secunda intentio obiectiua dicitur, v. g. vniuersale, chimæra, tragelafus &c. Unde quidquid conuenit rebus à parte rei sine fictione, ut in homine esse musicum, esse rationale, esse risibile, totum hoc est prima intentio obiectiua, quia terminant ut obiecta primam intentionem formalem: contra vero, omnia illa, quæ conueniunt rebus, quatenus obiectiue sunt in intellectu solum, seu quatenus solum cognoscuntur ab intellectu, v. g. esse genus, esse speciem, esse vniuersale &c. Propriè hæc omnia ad secundam intentionem obiectiuam pertinent. Differunt autem intentiones formales ab obiectiuis, primo in hoc, quod formales, tam primæ, quam secundæ sunt entia realia, & à parte rei existentia, sine eo quod fingantur, licet verum sit quod secunda formalis non existat, nisi fingendo, obiectiua autem licet primæ sint entia realia; secundæ vero non sunt talia, ut sequentibus videbimus. Secundo differunt in hoc, quod primæ intentiones, & secundæ formales sunt actus intellectus, & actiones vitales, ac per consequens accidentia vitalia; intentiones autem obiectiua non sunt actus intellectus, nec actiones vitales, ac per consequens non sunt vita actualis, sed potius obiecta actuum intellectus, quæ aliquando sunt accidentia ficta, aliquando si primæ sunt, sunt vel accidentia realia, ut quando cognosco accedens vel substantia, ut quando cognosco Deum, Angelos, & homines.

Dico tertio, non omnis secunda intentio est ens rationis. Hæc conclusio patet ex dictis, quia secunda intentio formalis, licet fingat, & repræsentet fictum; ipsa autem non est ficta: sed vera entitas realis, realiter existens, quia est actus vitalis realis intellectus; sed quod existit à parte rei non est ens rationis: ergo non omnis secunda intentio est ens rationis.

Dico quarto, omnis secunda intentio obiectiua est ens rationis. Probatur, quia omnis secunda intentio obiectiua est formalissimum obiectum actus intellectus prout formaliter fingentis: ergo illud est formaliter fictum; sed ens fictum est formaliter ens rationis: ergo omnis secunda intentio obiectiua est ens rationis. Consequentia prima sic patet, quia obiectum formale ali-

cuius

cuius actus est, quod est eiusdem rationis, & in quod relucet formalitas illius, ut creatum est formale obiectum, seu terminus creationis, & visum visionis, & volitum volitionis: sed secunda intentio est fictio formalis: ergo eius formale obiectum est fictum formaliter, quia ubi est eadem ratio, est idem &c. Sed quia est creatio eius obiectum formale, est creatum & visum visionis, seu visibile: ergo fictum erit fictio- nis, seu fingibile: sed hoc est ens rationis: ergo.

7 Ens rationis vocatur secunda intentio, quia cum ens rationis solum sit ens secundarium, quia totum quotquot habet esse est ad similitudinem entis primarii, quod est reale, ut latè explicui- mus in questione proemiali, *Virum ens rationis sit obiectum formale Logice*, & per analogiam ad illud, & ens eo modo sit cognoscibile, quo est, ut ibidem probauimus: ergo si ens rationis est se- cundario ens, secundario est cognoscibile: ergo secundario intenditur cognosci: ergo secundaria intentio obiectiua, & etiam quia secundario, & indirectè producit, quia improprie, & lato modo produci dicitur, cum metaphoricè tan- tum producat, metaphoricè enim compara- tum cum proprio secundarium dicitur, ut risus prout comparatus cum risu hominis, risus se- cundarius dicitur. Item licet Angelus sit perfectus, & realis entitas, quia tamen dependet essentiali- ter, & est participatio, & similitudo, seu um- bra Dei, dicitur secundarium, & secundum ens, & secundario cognoscitur à Deo & à bea- tis scientia beata: ergo multo magis ens rationis, cum minime sit verum ens, & totum sit ad similitudinem, & analogiam apparentem & fictam entis veri, & dependeat essentialiter ab intellectu reali erit secundario, & secundum ens, & secundario productum, quia intellectu- ne, vel per actionem intellectus primario, & per se producit, quod est primario & per se ens, habitus nimirum realis, vel species expres- sa, cum per veram, & realem productionem producat, ens autem rationis, cum ex omni intellectione cognoscatur, & fingatur de nouo quasi producit, & quia hæc productio non est propria, non est primaria; debet igitur esse se- cundaria: ergo quia ens rationis, tum in esse obiecti, tum in esse termini producti secundario intenditur, secundario intentum obiectum dicitur, ac per consequens secundaria seu secunda intentio obiectiua nuncupatur, sicut obiectum beatitudinis formalis creaturæ nimirum secunda beatitudo obiectiua dicitur, hæc explicatio in nullo reperitur sic clarè posita.

8 Dico vltimo, omne ens rationis est indirectè respectu intellectus. Hoc sic explicat Pater Va- lius cum Diuo Thoma, dupliciter enim potest aliquid esse obiectum intellectus. Primo direc- tē. Secundo indirectè, illud dicitur esse obie- ctivè directè, quod primario, & per se, data- que opera, & præcipue ab intellectu cognosci- tur, quod potest esse realiter extra intellectum, v. g. si intellectus cognosceret lapidem, lapis ille siue existat, siue actu non existat à parte rei, dicitur obiectivè directè, quia primario, & per se cognoscitur ab intellectu.

9 Indirectè verò obiectivè esse illud quod se- quitur ex aliquo alio, quod est obiectivè in in- tellectu directè, quatenus est obiectivè directè in illo, v. g. cognoscitur ab intellectu homo, & ex eo quod cognoscitur, sequitur fingi, ut spe-

cies, & cognosci, ut vniuersalis species homo est obiectivè directè, esse autem vniuersale &c. Et alia id genus dicuntur esse obiectivè indire- ctè, quia etiam si hæc non cognoscantur eo tempore ab intellectu, sequuntur tamen ex vi fictionis in homine directè cognito, qui direc- tum obiectum illius actus est, & hoc modo omnes secundæ intentiones sunt obiectivè indire- ctè in intellectu, & hoc totum explicare pos- sumus, ait Valius, sicut communiter explicari solet exemplo visus, & visibilis, quando enim visus v. g. videt pomum illud quod obicitur direc- tē visu, & color illius pomi, dulcedo vero, & sapor illius pomi, quæ cognoscuntur esse in pomum ab eo, qui videt colorem pomi, dici pos- sunt esse obiectivè indirectè in visu, seu perci- pi, & cognosci à visu indirectè, quatenus non cognoscuntur per se, & directè à visu: sed ab aliqua alia potentia, non autem cognoscuntur ab illa, nisi color perciperetur à visu, ideoque cognitio illius saporis videtur esse quid conse- quens ex cognitione coloris, quamvis in hoc exemplo non sint omnia similia, quæ dicuntur esse in intellectu obiectivè indirectè iis non est opus potentia alia cognoscente distincta à prima, quæ percipiat id quod est hoc modo obiectivè indirectè, in exemplo vero posito opus est alia potentia, & ideo sapor, quem dicimus dici pos- se esse obiectivè indirectè in visu, eodem tem- pore est directè in alia potentia, v. g. in imagi- natione, & intellectu à quibus tunc directè cog- noscitur sapor, quia quando visus videt colo- rem & figuram pomi, simul imaginatio videt pomum esse dulce, & ratione illius imaginatio- nis dicitur visus videre saporem & dulcedinem illius; hoc enim modo dicitur in scriptura Euam vidisse pomum scientiæ boni, & mali, & ad vescendum suave, secundæ vero intentiones, & alia quæ dicuntur obiectivè indirectè in in- tellectu, non debent necessario esse tunc obie- ctivè directè in intellectu, vel alia potentia, & ideo quamvis hoc exemplum visus afferatur à multis ad explicandum quid sit esse obiectivè indirectè in intellectu, multo tamen melius est exemplum voluntatis, in qua dicitur esse obie- ctivè directè illud, in quod explicitè, & ex- pressè, directèque fertur voluntas amando, & volendo illud, illud vero quod consequitur, & implicitè continetur ita ut, qui vult eo tempo- re, quo vult, non aduertat, illud dici potest esse obiectivè indirectè in voluntate, & ideo dicitur esse indirectè volitum, quamvis nullus actus voluntatis, aut alterius potentia interue- niat, quo illud directè appetatur, ut v. g. eo actu, quo quis vult actionem peccati, dici po- test, & verè dicitur indirectè velle offensam Dei, vel damnum alterius, quod inde sequitur, quamvis ille, qui vult hanc actionem directè, nec cogitet, neque velit illud, & hæc de causa entia rationis vocantur secundæ intentiones, quia indirectè cognoscuntur, & producentur, cum autem indirecta cognitio supponat, vel committetur aliam directam, & directam, quia supponitur, vel quia perfectior est, vocetur prima, indirecta vocatur secunda intentio, in- gnitio enim ex eo quod representatio est, in- gnitio est, & quia obiecta realia primo directè cognoscuntur ab intellectu, ideo primæ inten- siones ab omnibus Doctores nuncupantur, quia primo intenduntur cognosci ab intellectu.

QVÆSTIO